

**CARACTERISTICA GENERALĂ A CONTRAVENȚIILOR ÎN
DOMENIUL INFORMAȚIONAL
GENERAL CHARACTERISTICS OF CONTRAVENCIES IN
THE INFORMATIONAL FIELD**

**Liliana ȚURCAN
Dr. în drept,
Universitatea de Stat din Moldova**

Summary

This article has as object of study the contraventions in the informational field, the circle of which is constantly increasing in the last period. The main features of this group of contraventions are identified. The elements of the legal composition of the contraventions in the information domain, as well as the specific sanctions applicable to them, are examined. Similarly, the circle of state subjects, which have the right to ascertain and examine the contraventions in the given field, is determined.

Key words: *contraventions in the informational field, object of contravention, objective side of contravention, subject of contravention, subjective side of contravention.*

Pentru a identifica **cercul contravențiilor în domeniul informațional** este necesar de atras atenția la structura Codului contravențional al Republicii Moldova din 24 octombrie 2008 [1]. După obiectul reglementării, normele contravenționale se clasifică în *norme materiale și procesuale*. Reieșind din acest criteriu, Codul contravențional este format din 2 cărți: *Cartea I Dreptul material și Cartea II Procesul contravențional*. Normele materiale reglementează drepturile și obligațiile subiecților dreptului contravențional. Ele răspund la întrebarea: Ce trebuie sau ce nu trebuie de făcut? Cu alte cuvinte, normele materiale determină baza comportării. Normele procesuale reglementează modul de realizare a

drepturilor și obligațiilor consacrate în normele materiale. Pentru aplicarea răspunderii contravenționale nu este suficientă existența normei materiale care stabilește sancțiunea pentru o contravenție anumită, ci este necesar de respectat procedura de constatare a faptei ilicite, de examinare și de soluționare a cauzei.

Normele materiale, la rândul lor, se divizează în norme generale și norme speciale. *Normele contravenționale generale* se întrunesc în *Partea Generală* a Cărții I din Cod și reglementează instituțiile de bază ale dreptului contravențional, cum ar fi contravenția, răspunderea contravențională, tipurile sancțiunilor contravenționale etc.

Normele contravenționale speciale sunt acele norme ce determină tipurile concrete de contravenții și sancțiunile aplicabile persoanelor ce le-au comis. Totalitatea acestor norme formează *Partea Specială* a dreptului contravențional material.

Contravențiile sunt grupate în *Partea specială* într-o anumită ordine, formând capitole separate. Drept criteriu de divizare a *Părții speciale* în capitole a fost obiectul generic, adică acel grup omogen de relații sociale ocrotite de lege. Fiecare capitol la rândul său include componente concrete de contravenții.

Capitolul care se referă nemijlocit la domeniul nostru de examinare este Capitolul XIV „*Contravenții în domeniul comunicațiilor electronice, comunicațiilor poștale și al tehnologiei informației*”. Acest capitol include 17 articole după cum urmează:

Articolul 246. Furnizarea neautorizată a rețelelor sau a serviciilor de comunicații electronice sau de tehnologie a informației.

Articolul 247. Nerespectarea condițiilor de autorizare generală.

Articolul 248. Utilizarea fără licență și fără permis tehnic a canalelor, a frecvențelor radio, a resurselor de numerotare.

Articolul 249. Nerespectarea condițiilor prevăzute în licențele de utilizare a canalelor, a frecvențelor radio, a resurselor de numerotare.

Articolul 250. Nerespectarea reglementărilor și a normelor tehnice din domeniul comunicațiilor electronice, poștale și al tehnologiei informației.

Articolul 251. Încălcarea normelor de emisie electromagnetică și de perturbații industriale admisibile pentru radiorecepție, împiedicarea recepționării programelor audiovizuale sau a funcționării echipamentelor și rețelelor de comunicații electronice.

Articolul 252. Conectarea neautorizată sau admiterea conectării neautorizate la rețelele de comunicații electronice.

Articolul 253. Refuzul neîntemeiat al furnizorului autorizat de rețele sau de servicii de a conecta la rețele sau la servicii un alt furnizor autorizat de rețele sau de servicii.

Articolul 254. Executarea lucrărilor în domeniul comunicațiilor electronice fără acordul proprietarului terenului sau al unui alt bun imobil ori în lipsa hotărârii judecătorești privind executarea acestor lucrări.

Articolul 255. Deteriorarea intenționată a liniilor, instalațiilor, echipamentelor de comunicații electronice și poștale.

Articolul 256. Francarea trimiterilor poștale cu mărci poștale utilizate sau neautorizate.

Articolul 257. Confecționarea pentru desfacere ori desfacerea cu bună știință de mărci poștale false, de clișee ale mașinilor de francare sau de sigilii poștale.

Articolul 258. Predarea spre expediție a obiectelor care prezintă pericol sau a obiectelor cu caracter obscen.

Articolul 259. Refuzul neîntemeiat de a furniza servicii publice în domeniul comunicațiilor electronice și al tehnologiei informației.

Articolul 259¹. Refuzul neîntemeiat de a furniza servicii publice în domeniul comunicațiilor poștale.

Articolul 261. Proiectarea sau producerea fără scop de comercializare, deținerea sau utilizarea ilegală a mijloacelor tehnice speciale pentru obținerea ascunsă a informației.

Articolul 262. Încălcarea regulilor de import, export, proiectare, producere și comercializare a mijloacelor tehnice speciale pentru obținerea ascunsă a informației, nerespectarea altor condiții de licențiere.

Contravenții ce țin de domeniul informațional se regăsesc și în alte capitole din partea specială a Cărții I Drept material al Codului Contravențional. Astfel, drept exemplu putem da următoarele articole din capitolul VI cu titlul „Contravenții ce atentează la drepturile politice, de muncă și la alte drepturi constituționale ale persoanei fizice”:

Articolul 71. Încălcarea legislației privind accesul la informație și cu privire la petiționare.

Articolul 74¹. Prelucrarea datelor cu caracter personal cu încălcarea legislației privind protecția datelor cu caracter personal.

Articolul 74². Refuzul de a furniza informații sau împiedicarea accesului personalului Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal.

Articolul 74³. Neîndeplinirea deciziilor Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal.

De asemenea, putem da ca exemplu contravențiile prevăzute de unele articole incluse în capitolul VII cu titlul „Contravenții ce atentează la sănătatea populației, sănătatea persoanei, la starea sanitar-epidemiologică”, și anume:

Articolul 75. Divulgarea informației confidentiale privind examenul medical de depistare a contaminării cu virusul imunodeficienței umane (HIV) ce provoacă maladia SIDA.

Art.77 alin.(7) Practicarea activității farmaceutice fără utilizarea sistemului informațional de evidență a circulației

medicamentelor, utilizarea acestui sistem cu încălcarea cerințelor stabilite.

Articolul 90. Producerea, comercializarea, difuzarea sau păstrarea produselor pornografice.

Articolul 90¹. Activități publice cu impact negativ asupra minorilor.

În plus, putem înainta ca exemple relevante contravențiile prevăzute de unele articole din capitolul VIII cu titlul „Contravenții ce atentează la drepturile reale”, și anume:

Articolul 92. Tăinuirea informației despre fondul funciar disponibil.

Articolul 107. Obținerea sau divulgarea informațiilor care constituie secret comercial, bancar sau fiscal.

Contravențiile în domeniul informațional se caracterizează prin următoarele trăsături specifice:

1) Comparativ cu alte grupe de contravenții, contravențiile în domeniul informațional au apărut relativ recent, acest fapt fiind determinat de dezvoltarea intensă a domeniului informațional în perioada sfârșitul sec.XX – începutul sec. XXI.

2) Normele contravenționale ce prevăd componente de contravenții în domeniul dat se află în permanentă modificare, fiind foarte dinamice. Astfel, prin *Legea Republicii Moldova privind modificarea și completarea Codului contravențional al Republicii Moldova*, nr.208 din 17.11.16 [2], au fost introduse mai multe modificări în cap. XIV, fie a fost schimbat titlul articolului, ca în cazul art. 246 sau art.254, fie a fost modificată dispoziția normei, ca în cazul art.247 alin.(1), fie a fost modificată sancțiunea, ca în cazul art. 259.

3) Cercul acestor contravenții este în permanentă creștere. Drept exemplu în acest sens putem da contravențiile prevăzute în art. 74¹, 74², 74³, introduse prin Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr.208 din 21.10.11 [3].

4) Normele contravenționale care prevăd răspundere pentru contravențiile în domeniul informațional au o structură juridică internă clasică: ipoteză, dispoziție și sancțiune. Dispoziția are caracter de interdicție sau prohibitiv, adică de interzicere de a săvârși careva acțiuni sub amenințarea aplicării constrângerii juridice.

5) La selectarea modelului juridic cu care va fi comparată fapta ilegală în domeniul contravențional, este necesar să se ia în considerație construcția (structura) normei juridice materiale. Dacă norma materială este divizată în aliniate, atunci fiecare dintre ele reprezintă o contravenție cu elementele sale constitutive [4, p.161]. De menționat, că o bună parte din articolele ce prevăd răspunderea pentru contravențiile în domeniul informațional conțin mai multe aliniate. De exemplu, art. Articolul 74¹. „Prelucrarea datelor cu caracter personal cu încălcarea legislației privind protecția datelor cu caracter personal” include 5 aliniate. Aceasta înseamnă că articolul dat cuprinde 5 contravenții de sine stătătoare. Ele se deosebesc una de alta fie prin obiect, fie prin latura obiectivă, fie prin subiect.

6) Pentru calificarea corectă a faptei, determinarea elementelor componenței juridice ale contravenției este necesar de consultat mai multe acte normative. Drept exemplu aici putem da contravenția prevăzută de art.250.„Nerespectarea reglementărilor și a normelor tehnice din domeniul comunicațiilor electronice, poștale sau al tehnologiei informației” din Codul contravențional.

Obiectul și latura obiectivă a contravențiilor în domeniul informațional.

Obiectul nemijlocit al contravențiilor în domeniul informațional este determinat de obiectul generic. Cu referire la Capitolul XIV „Contravenții în domeniul comunicațiilor electronice, comunicațiilor poștale și al tehnologiei informației”, în doctrină se menționează că obiectul generic al acestui gen de contravenții cuprinde trei grupe de relații sociale:

- relații sociale din domeniul comunicațiilor electronice;
- relații sociale din domeniul comunicațiilor poștale;

- relații sociale ce țin de tehnologia informației [4, p.161].

Obiectul nemijlocit al fiecărei contravenții se află în limitele uneia dintre grupele nominalizate de relații sociale, protejate prin normele materiale din acest capitol, și precizează la ce anume atentează subiectul.

Cu alte cuvinte, obiectul nemijlocit al contravențiilor incluse în acest capitol este legat în mod direct sau indirect de obiectul generic și rezultă din el (de exemplu, relațiile sociale ce țin de proiectarea sau producerea fără scop de comercializare, deținerea sau utilizarea ilegală a mijloacelor tehnice speciale pentru obținerea ascunsă a informației (art.261), relațiile sociale ce țin de furnizarea neautorizată a rețelelor sau a serviciilor de comunicații electronice sau de tehnologie a informației (art.246), relațiile sociale ce țin de furnizarea serviciilor publice în domeniul comunicațiilor electronice și al tehnologiei informației (art.259) etc.).

Obiectul nemijlocit al contravențiilor cu caracter informațional ce se regăsesc în Capitolul VI cu titlul „Contravenții ce atentează la drepturile politice, de muncă și la alte drepturi constituționale ale persoanei fizice” este determinat de obiectul generic al acestui capitol, care reprezintă nu altceva decât relațiile sociale ce apar în legătură cu protejarea de către stat a drepturilor politice, de muncă și a altor drepturi constituționale.

Așadar, obiectul nemijlocit al contravențiilor date este indisolubil legat de obiectul generic și ține de protecția dreptului constituțional concret al persoanei fizice. De exemplu, obiectul nemijlocit al contravenției prevăzute în *art.71. Încălcarea legislației privind accesul la informație și cu privire la petiționare*, îl constituie relațiile sociale ce țin de respectarea dreptului la informație, prevăzut de art.34 din Constituție și a dreptului de petiționare prevăzut de art.52 din Constituție [5].

Latura obiectivă a majorității contravențiilor din domeniul informațional se manifestă prin *acțiune* (încălcarea regulilor de stocare și utilizare a datelor cu caracter personal (art.74¹ alin.(4));

transmiterea transfrontalieră a datelor cu caracter personal cu încălcarea legislației privind protecția datelor cu caracter personal (art.74¹ alin.(5)); împiedicarea accesului personalului abilitat cu funcții de control al Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal în încăperile și pe teritoriul amplasării sistemelor de evidență a datelor cu caracter personal, la datele cu caracter personal prelucrate de operatori și/sau de persoanele împuternicite de operatori, la echipamentul de prelucrare, la programe și aplicații, la orice document sau înregistrare referitoare la prelucrarea de date cu caracter personal (art.74² alin.(2)); furnizarea neautorizată a rețelelor sau a serviciilor de comunicații electronice sau de tehnologie a informației (art.246); proiectarea sau producerea fără scop de comercializare, deținerea sau utilizarea ilegală a mijloacelor tehnice speciale pentru obținerea ascunsă a informației (art.261) etc.

Mai rar, latura obiectivă în cazul acestui grup de contravenții se manifestă sub formă de *inacțiune* (nerespectarea cerințelor față de asigurarea securității datelor cu caracter personal la prelucrarea lor în cadrul sistemelor informaționale de date cu caracter personal (74¹ alin.(1)); neîndeplinirea deciziilor Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal (art.74³); nerespectarea condițiilor de autorizare generală (art.247) etc.

Subiectul și latura subiectivă a contravențiilor în domeniul informațional.

Subiectul răspunderii contravenționale la contravențiile în domeniul informațional poate fi:

- atât persoana fizică, cât și cea juridică (art.art.246 alin.(3), art.74² alin. (1) și (2));
- numai persoana juridică (art.246 alin.(4));
- atât persoana fizică, persoana cu funcție de răspundere, cât și persoana juridică (art.246 alin.(1), (2), (5), (6), art.259, art.261 alin.(1) și (2)).

Este posibilă de răspundere contravențională pentru contravențiile în domeniul informațional persoana fizică cu

capacitate de exercițiu care, în momentul săvârșirii contravenției, are împlinită vârsta de 18 ani.

În conformitate cu ultimele modificări survenite în textul Codului Contravențional a fost lărgit cercul faptelor pentru săvârșirea cărora persoana fizică cu vârsta între 16 și 18 ani este pasibilă de răspundere contravențională. Cu toate acestea, contravențiile în domeniul informațional nu se regăsesc în acest cerc de fapte.

Un număr impunător de contravenții în domeniul informațional au ca subiect persoana cu funcție de răspundere. În conformitate cu art.16 alin.(6) din Codul Contravențional, persoana cu funcție de răspundere (persoană căreia, într-o întreprindere, instituție, organizație, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, într-o autoritate publică centrală sau locală, i se acordă, permanent sau provizoriu, prin lege, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor autorității publice sau a acțiunilor administrative de dispoziție, organizatorice ori economice) este pasibilă de răspundere contravențională pentru săvârșirea unei fapte prevăzute de prezentul cod în cazul: a) folosirii intenționate a atribuțiilor sale contrar obligațiilor de serviciu; b) depășirii vădite a drepturilor și atribuțiilor acordate prin lege; c) neîndeplinirii sau îndeplinirii necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu.

Cât privește latura subiectivă a contravențiilor în domeniul informațional, de menționat că acestea se săvârșesc în marea majoritate a cazurilor prin intenție (directă sau indirectă).

Sancțiunile aplicabile contravențiilor informaționale.

Dacă examinăm sancțiunile aplicabile contravențiilor în domeniul informațional, observăm că în mare parte acestea constituie amenda aplicabilă persoanei fizice și juridice (a se vedea, spre exemplu: art.74² „Refuzul de a furniza informații sau împiedicarea accesului personalului Centrului Național pentru Protecția Datelor cu caracter Personal”). Uneori amenda poate fi aplicată cu sau fără privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen

de la 3 luni la un an (cum ar fi de exemplu cazul art.74³ „Neîndeplinirea deciziilor Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal”).

Comparativ cu contravențiile din alte domenii, sumele încasate din amenzi pentru contravențiile în domeniul informațional sunt mult mai modeste. Cauza este că, deși legislatorul lărgeste permanent cercul contravențiilor în domeniul informațional, totuși o mare parte din acestea rămân neconstatate, sau dacă sunt constatate, amenzile nu sunt încasate.

De menționat, că nivelul de încasare a amenzilor aplicate diferă de la o categorie de contravenții la alta. Astfel, spre exemplu, în 2015, cea mai mare rată de încasare a amenzilor aplicate a fost înregistrată în domeniul protecției mediului - 47,% și în domeniul circulației rutiere – 46,8%, iar cea mai mică în cazul celor din domeniul comunicațiilor electronice, poștale și al tehnologiei informației – 12% și în domeniul contravențiilor ce atentează la drepturi reale - 26,5%. Amenzile aplicate pentru contravenții ce afectează activitatea de întreprinzător, fiscalitatea, activitatea vamală și valorile mobiliare au fost încasate în proporție de – 45,0% [6].

Dacă ne referim nemijlocit la **autoritățile competente să constate și să examineze cauzele contravenționale în domeniul informațional**, acestea sunt:

- Agenția națională pentru reglementare în comunicații electronice și tehnologia informației. Agenția deține competențe cu referire la marea parte a contravențiilor prevăzute în capitolul XIV al Codului Contravențional. Este tipul de agent constatator care constată și examinează contravențiile. Sunt în drept să *constate* contravențiile respective și să încheie procese-verbale șefii subdiviziunilor și funcționarii din cadrul Agenției, împuterniciți de către directorul Agenției. Sunt în drept să *examineze* cauzele contravenționale și să aplice sancțiuni directorul și directorii adjuncți ai Agenției.

- Serviciul de informații și securitate este împuternicit să examineze doar contravențiile stipulate în două articole din capitolul XIV: art.261 și art.262. Aceste contravenții se constată de ofițerii de informații și securitate care sunt special împuterniciți prin ordinul directorului Serviciului. După constatare, procesele-verbale cu privire la contravenții se remit instanțelor de judecată competente.

- Centrul național pentru protecția datelor cu caracter personal. Este competent să constate contravențiile prevăzute de art.74/1-74/3. Procesele verbale de constatare a contravențiilor sunt încheiate de directorul, directorul adjunct și personalul abilitat cu funcții de control al Centrului. După întocmire, procesele-verbale cu privire la contravenții se remit spre examinare în fond instanței de judecată competente.

În concluzie menționăm că în perioada contemporană este inevitabilă creșterea numărului faptelor contravenționale în domeniul informațional, apariția noilor norme care ar prevedea răspunderea contravențională pentru unele fapte noi. În acest sens considerăm că este necesar de atras atenția în mod prioritar la prevenirea acestui grup de contravenții prin: aducerea la cunoștința populației a informației necesare privind contravențiile din domeniul dat și posibilitatea survenirii răspunderii pentru săvârșirea acestora, înăsprirea sancțiunilor contravenționale pentru faptele ilegale și asigurarea de către stat a creșterii ratei de incasare a amenzilor în domeniul dat.

Bibliografie

1. Codul Contravențional al Republicii Moldova, nr.218-XVI din 24.10.2008 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.3-6.
2. Legea privind modificarea și completarea Codului contravențional, nr.208 din 17 noiembrie 2016, în vigoare din 16 martie 2017 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr.441-451.

3. Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative, nr.208 din 21.10.2011 //Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr.222-226.
4. Guțuleac Victor. Tratat de drept contravențional. Editura: Tipografia Centrală, Chișinău, 2009.
5. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29.07.1994, în vigoare de la 27.08.1994 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr.1.
6. *a se vedea:*
<http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=5186>